

Cunter transformar aclas en abitaziuns da vacanzas

La regenza na vul betg acceptar in'incumbensa persunala da deputà Reto Cramerì (pcd Belfort)

■ (mc) Cun in'incumbensa parlamentara sustegnida da betg main che 78 parlamentarìs vul deputà Reto Cramerì pussibilitar da transformar stallas ed uigls existents ordaifer la zona da construcziun per intents d'abitar. La regenza na po betg sustegnair a moda uschè pauschala e radicala questa midada d'utilisaziun e recumonda da refusar l'incumbensa. Sco quai che deputà Reto Cramerì constatescha è il maletg da la cuntrada ordaifer las zonas da construcziun caracterisà en il Grischun d'edifizis duvrads (anteriurmain) per intents agriculs. Per mantegnair quest maletg prezius da la cuntrada saja impurtant che quests edificis ordaifer las zonas da construcziun (en spezial aclas e mises) na vegnian betg surlaschads a sasezs. Perquai duai vegnir stgaffi la pussaivladad da transformar tals edificis moderadamain e d'als duvrar per auters intents e quai independentamain da lur utilisaziun oriunda. Cas cuntrari vegnia quest maletg da la cuntrada che saja uschè tipic per il Grischun a sa midar considerablmain ils proxims onns. «Sche edificis duvrads anteriurmain per intents agriculs na servan betg pli a lur intent oriund e na pon betg vegnir duvrads per auters intents van els en decadenza», constatescha Cramerì. Lur proprietaris n'hajan per regla nagin interess da mantegnair in edifizis che na serva betg pli a ses intent. Tras la pussaivladad da midar l'utilisaziun duain vegnir garantids tant il maletg da la cuntrada sco er il mantegniment da la valur da quests edificis e stabiliments.

Damai che la lescha federala davart la planisaziun dal territori na tegnia betg quint da las differenzas fundamentalas tranter ils singuls chantuns duai la regenza vegnir incumbensada d'inoltrar a l'assemblea federala in'iniziativa chantunala che pretenda l'adattaziun da la legislaziun federala. Era duai la regenza s'engaschar en tut las organisaziuns da la planisaziun dal territori per che la legislaziun federala vegnia adattada a las novas circumstanzas.

Reglè definitivmain en il dretg federal

En sia resposta accentuescha la regenza che la situaziun giuridica actuala saja re-

Entant che Reto Cramerì e segnants vesan en ils bajetgs agriculs in grond potenzial turistic vul la regenza esser pli-tost restrictiva en quest grà. FOTO R. CANAL

glada definitivmain en il dretg federal davart la planisaziun dal territori. Concretamain pon edificis d'abitar agriculs vegnir utilisads ed engrondids moderadamain er per intents d'abitar betg agriculs, e quai tenor il princip «abitar resta abitar» ch'è vegnì reconuschì dal dretg federal l'onn 2000.

Stallas na dastgan da princip anc adina betg vegnir transformadas en edificis che vegnan utilisads per intents d'abitar. Per quest scumond general da midar l'utilisaziun prevesa il dretg federal dentant trais excepziuns, numnadamain per:

- gruppas d'almain tschintg stallas en zonas da mantegniment (art. 33 OPT);
- stallas sparpagliadas ch'èn marcantas per la cuntrada (art. 39 al. 2 OPT);
- stallas degnas da vegnir protegidas (art. 24d al. 2 LPT).

La raschun per introducir questas trais excepziuns dal scumond general da midar l'utilisaziun da stallas en il decurs dals onns saja stada l'esperienza ch'ina decadenza successiva da la veglia substanza architettonica agricula resultia d'in scumond general da midar l'utilisaziun. En questas trais situaziuns spezialas menziunadas pu-

dess quai esser ina perdita per la cuntrada.

Memia pauschal e radical

L'incumbensa da deputà Cramerì surpassa lunschora l'urden vertent, scriva la regenza. Ella veglia ch'ins possia tranformar en l'avvenir tut las stallas existents ordaifer la zona da construcziun en spazis d'abitar, independentamain sche quellas èn situadas en zonas da mantegniment, sche quellas èn marcantas per la cuntrada e sche quellas èn degnas da vegnir protegidas. «Da dar maun liber en moda uschè pauschala e radicala per la midada d'utilisaziun na po la regenza betg sustegnair», scriva la regenza en sia resposta.

La confederaziun haja schlucà en il decurs dals onns e sin squitsch dals chantuns il scumond oriund general da midar l'utilisaziun en spezial per stallas che han – sco cumponenta d'ina gruppa d'edifizis u sco edificis singuls sparpagliads – il predicat «marcant per la cuntrada». Quai sut tschertas premissas (plan directiv chantunal, planisaziun d'utilisaziun communal). Il chantun ha stgaffi immediatamain las premissas necessarias

cun il plan directiv chantunal da l'onn 2000 sco er cun la revisiun da la lescha chantunala davart la planisaziun dal territori da l'onn 2004. En quest connex è el sa decidì d'integrar las regiuns en la realisaziun e d'incumbensar quellas da fixar en lur plans directivs regiunals en cas da basegn lieus per zonas da mantegniment e/u per cuntradas cun edificis marcants per la cuntrada sco cundiziuns indispensablas per planisaziuns d'utilisaziun communalas correspudentas. Entant che la realisaziun ha funcziunà pli u main n'han las regiuns resp. las vischnancas (cun excepziun da la Val Schons) anc betg ademplì fin ussa lur incumbensas da planisaziun concernent las cuntradas cun EMC. Fin che las regiuns e las vischnancas n'han dentant anc gnanc exaurì las pussaivladads ch'il dretg vertent porscha ad ellas na po la regenza betg sustegnair ina incumbensa che pretenda da la confederaziun d'adattar ses dretg uschia che tut las stallas duain pudair vegnir transformadas en abitaziuns da vacanzas.

20 000 stallas fissan pertutgadas

Cunter l'acceptaziun da questa incumbensa pledan ultra da quai resalvas fun-

damentalas da la politica da l'organisaziun dal territori. Ina quantitad gigantica da var 20 000 stallas fiss exponida plaun a plaun ad in squitsch da midar l'utilisaziun per intents d'abitar. En vista a la posiziun da questas stallas en la cuntrada betg abitada resp. en spazis che n'èn in summa betg adattads u preparads per intents d'abitar violass la pussaivladad libra e nuncontrollada da midar l'utilisaziun en moda gravanta la pitga principala da la planisaziun dal territori en Svizra, numnadamain il princip da separar il territori abità dal territori betg abità, argumentescha la regenza.

La transformaziun da mintga stalla per intents d'abitar fiss alura dal punct da vista da l'agricultura da refusar claramain perquai che quai chaschunass tranter auter impediments per l'utilisaziun agricula ed avess consequenzas imprevisiblas per il dretg funsil puril. Mo per stallas, per las qualas la confederaziun accepta la midada d'utilisaziun pervia da lur caracter spezial marcant per la cuntrada, exista in interess public da mantegniment; per tut las autras sto vegnir acceptada la decadenza natirala successiva, er sch'ellas restan anc visiblas per in tschert temp en la cuntrada sco ruinas resp. sco perditgas d'ina cultura agricula passada.

Regenza vul sclerir ils motivs

Tenor quai ch'è vegnì ditg qua survart propona la regenza da refusar l'incumbensa. Ella vegn dentant a sclerir ils motivs che fan fadia fin uss a las regiuns resp. a las vischnancas da stgaffir la basa planisatorica prescritta per che almain las stallas effectivmain marcantas per la cuntrada pudessan vegnir transformadas. Sch'ils motivs sa chattan en la legislaziun vegn la regenza a s'engaschar per examinar quels. L'ocasiun dat la fasa 2 da la revisiun da la LPT che ha cumenzà ussa resp. la legislaziun chantunala consecutiva. En quest connex duai er vegnir cuntanschida in'amplificaziun sistemica da las libertads d'agir, per exempel a favur d'utilisaziuns turisticas per pudair satisfar a las sveltas midadas dals basegns dals giasts.